

ОРЕСТ СУБТЕЛЬНИЙ

(07.05.1941–24.07.2016)

24 липня 2016 року відійшов у вічність іноземний член НАН України, почесний доктор Дипломатичної академії при МЗС України, кавалер ордена «За заслуги» III ступеня, канадський історик українського походження Орест Субтельний. Він — автор книги «Україна: Історія», у якій охопив період від найдавніших часів до епохи перебудови в СРСР. Монографія вийшла друком у Канаді в 1988 році англійською, а вже в 1991 та 1993 роках була перевидана в Києві видавництвом «Либідь» і стала першим нерадянським підручником з вітчизняної історії для молодого покоління посткомуністичної України — студентів, юнаків та дівчат, які вступали на шлях дорослого життя на початку 1990-х років.

Народився Орест Субтельний 7 травня 1941 року в окупованому Кракові, а після закінчення Другої світової війни у восьмирічному віці разом з батьками потрапив у м. Філадельфію (США, штат Пенсильванія). У підлітковому віці Орест став активним учасником Пласту (курінь «Бурлаки») — українського скаутського руху, мета якого полягала у всебічному патріотичному самовихованні молоді.

По закінченні бакалаврату Університету Темпл (1965) та магістерської програми Університету Північної Кароліни (1967), О. Субтельний у 1973 році захистив у Гарвардському університеті докторську дисертацію «Неохочі союзники. Відносини гетьмана Пилипа Орлика з Оттоманською Портою і Кримським

ханством» (*Unwilling Allies: The Relations of Hetman Pylyp Orlyk with the Ottoman Porte and the Crimean Khanate*). Ця робота стала першою докторською дисертацією, захищеною в новоствореній українській програмі досліджень у Гарварді.

Педагогічна викладацька діяльність О. Субтельного була пов'язана з Гарвардським, Гамільтонським та Йоркським (м. Торонто) університетами. В останньому він працював професором історії і політології з 1982 року до виходу на пенсію у 2015 році.

Науковий інтерес О. Субтельного як історика України торкався передусім Гетьманщини. Загалом він опублікував шість книг з історії України та Східної Європи, серед них — «Листи Івана Мазепи» (1975), «Мазепинці: український сепаратизм у XVIII ст.» (*The Mazepists: Ukrainian Separatism in the Early Eighteenth Century*; 1981 р.; за цю монографію автор отримав премію Фондації Антоновичів), «Проблема панування у Східній Європі: місцева знать та іноземний абсолютизм. 1500–1715» (*The Domination of Eastern Europe, Foreign Absolutism and Native Nobilities*; 1985 р.). Загалом авторству О. Субтельного належать 55 наукових монографій і статей. В останні роки своєї кар'єри він досліджував історію українців Північної Америки, а також історію українського пластового руху.

О. Субтельний був редактором міждисциплінарного журналу *Nationalities Papers*, присвя-

ченому проблемам історії, політології, соціології, антропології країн Центральної, Південної та Східної Європи, Туреччини, Центральної Азії. На сторінках часопису розглядаються питання механізмів функціонування національних меншин, міжетнічних конфліктів.

Упродовж 1998–2012 років О. Субтельний був директором Канадського агентства міжнародного розвитку проєктів в Україні (CIDA).

Його найважливішим науковим внеском у вітчизняну науку стала згадана вище книга «Україна: Історія», видана в Університеті Торонто незадовго до проголошення незалежності України. Книга дала авторитетний погляд на історію під час формування молоді держави України. Як і його визначні попередники — М. Грушевський, Д. Дорошенко, І. Крип'якевич, — Орест Субтельний розглядав національну історію, тримаючи у фокусі свого дослідження український народ, українську націю. Зробивши вклад у модерніший погляд на історію України, О. Субтельний долучився до формування національної самосвідомості сучасного молодого українця, який стримує імперську амбіційну російську агресію на Сході України.

Книга витримала кілька видань, була перекладена багатьма мовами і залишиться гідною спадщиною для України та українців.

В особі Ореста Субтельного українська наука втратила визначного вченого і Патріота.

Колектив ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України